

Samandrag av folkemusikk- og folkedansrelaterte masteroppgåver

Sturla Eide: **Å lære seg en ny tradisjon.** Refleksjon over masterprosjekt ved Utøvende master i musikk ved NTNU 2023.

I over 40 år har jeg vært folkemusikkutøver, godt rotfestet i feletradisjoner fra Midt-Norge og med erfaring fra andre skandinaviske, britiske og keltiske uttrykk. Jeg har jobbet med opplæring i over 30 av disse årene, og i stor grad delt av min kunnskap til liten og stor, uten å få annet påfyll enn det som kom fra mitt utøvende virke eller som i stor grad tilfeldigvis ble fanget opp når det passerte. Etter nært 30 år uten fast veiledning bød sjansen seg. Høsten 2021 startet jeg på Utøvende master ved NTNU, og dette er min første skriftlige refleksjon etter endt studium.

Studiet beskrives slik:

Our Master of Arts Programme in Music Performance aims to give our students a good basis for developing their individual artistic expression and competence on their instrument. With a focus on your individual artistic project and development, our programme is designed to educate independent and reflected musicians, with a passion for the art.

I starten trodde jeg at masterprosjektet måtte gjennomføres og avsluttes i løpet av normert tid. Heldigvis fikk jeg tidlig i prosessen et avgjørende innspill fra John-Pål Inderberg som sa at hvis jeg startet en prosess som jeg kom til å holde på med de neste 20 årene var jo det minst like interessant. Dermed bestemte jeg meg for å fordype meg i hardingfelespell og Setesdalstradisjon.

Mine veiledere ble Daniel Sandén Warg og Johanne Flottorp, og det ble flere turer sørover for veiledning, supplert med video og digitale timer.

I løpet av prosessen ble jeg klar over flere elementer som fikk overraskende stor betydning for progresjonen, og som gav ny innsikt i mitt eksisterende spill. Helt åpenbart var selve slåttene med deres melodiføring og ornamentikk. Dette var jeg forberedt på, men jeg var ikke forberedt på at det skulle være så krevende å lære seg å tvitrø, og at instrumentet jeg spilte på skulle ha så stor innflytelse.

Jeg erfarte tidlig at spillet bestod av en treenighet mellom det tonale, tråkket og dansen, og hardingfelas respons. De hardingfelene jeg disponerte i starten av studiet responderte ikke i tråd med behovet og jeg fikk heldigvis anledning til å kjøpe og låne mer egnede hardingfeler allerede på slutten av 2. semester. Riktig instrument forløste ornamentikken og den helhetlige dåmen. I etterkant har jeg justert alle hardingfelene mine i tråd med dette.

Tråkket var krevende å lære. Det finnes meg bekjent ingen pedagogiske tilnærminger for tråkk, selv om det er et helt åpenbart element for folkemusikere. Det bare kommer av seg selv og jeg hadde reflektert lite over betydningen før jeg fikk kjenne på kroppen hvordan det er når tråkket absolutt ikke kommer av seg selv. Tråkket er en del av helheten og mye mer enn at foten skal treffe gulvet.

Proessen med å lære seg å tvitrø kastet også nytt lys på det tråkket jeg allerede praktiserte. Jeg ble forbløffet over ny innsikt i egen praksis og jeg fikk erfare at det å trampe takten er et sterkt undervurdert pedagogisk element. Jeg gjennomførte et begrenset forskningsprosjekt på egne elever som kort fortalt gav følgende funn:

Elever i alderen 8 til 17 år som hadde overskudd til å trampe takten, strammet opp spillet rytmisk og styrket flyt og framdrift slik at de kompenserte for mindre tonale feil. Elever som ikke trampet takten mistet lettere framdrift og stoppet oftere opp når de spilte tonale feil. De som trampet takten gjorde også gjennombrudd i forhold til strøk da tråkk og strøk ofte har en åpenbar felles funksjon og sammenheng rent rytmisk.

Jeg ble også klar over at jeg trengte å lære dansen og ha interaksjon med dans for å kroppsliggjøre grooven. Det kryr ikke av dansere som danser Setesdalsganger i Trøndelag, men jeg fikk alliert meg med Marit Stranden og Snorre Kristiansen. Og ved hjelp av flere andre som stilte opp og lærte seg det helt grunnleggende, fikk jeg oppleve reelt dansespill. Og da følte

jeg endelig et gjennombrudd. Ved å spille til dans oppnådde jeg bedre flyt i sammenhengen mellom tråkket, bueføringene og slåttene. Noen slatter gav lettere flyt enn andre, men viktigst var å ha kjent på flyten slik at jeg visste hvor de litt mer krevende slåttene skulle lande.

Våren 2023 spilte jeg avsluttende eksamenskonsert. Jeg hadde vært gjennom rundt 50 gangerer på 5 ulike stemminger på fire semester. Det var svært tilfredsstillende å gjennomføre og savnet etter å være i studiebobla er fortsatt merkbart. Nå får prosjektet hvile litt før jeg går løs på de neste 18 årene eller mer.

I den grad jeg kan framlegge noen funn fra mine masterstudier, så vil jeg trekke fram følgende:

Tradisjonelt spell er en kroppsliggjort kunnskap som henger sammen i en treenighet der utøveren må ha forståelse for det tonale spillet, tråkket og dansen, og disponere et instrument som gir riktig respons. Å utelate ett eller flere av elementene gjør sannsynligvis forståelsen og utførelsen ufullkommen.